

Klasikové sociální stratifikace

SOC172 – Sociologie stratifikace a nerovnosti

Tomáš Doseděl
dosedel@fss.muni.cz

Jak se vrství společnost?

Pražská kavárna × Dolních 10 milionů

Vyšší třída × Střední třída × Nižší třída

Manažeři × Zaměstnanci

Majitelé × Top manažeři × Střední manažeři...

Bohatí × Chudí

Vysokoškoláci × Středoškoláci × Vyučení

Má smysl uvažovat o vrstvách?

Různé sociální skupiny se různě chovají a různě přemýšlí (sociologie vědění)

Sociálně stratifikační proměnné často slouží jako vysvětlující proměnné sociálních jevů

Který stratifikační přístup je ten správný?

Sociologie vědění

Karl Mannheim

Sociologie a utopie (1929)

Karl Mannheim

Sociologie vědění

Postupné rozšiřování volebního práva

(České země:

Do roku 1907: bohatí muži, nejbohatší ženy

Až od 1907 všichni muži

Až od 1919 muži i ženy)

Poprvé v historii diskutovaly různé sociální vrstvy

Sociologie vědění

Postupné rozšiřování volebního práva

(České země:

Do roku 1907: bohatí muži, nejbohatší ženy

Až od 1907 všichni muži

Až od 1919 muži i ženy)

Poprvé v historii diskutovaly různé sociální vrstvy
a nerozuměly si

Sociologie vědění

Sociální determinace vědění

Falešné třídní vědění

vládnoucí třídy: ideologie

ovládané třídy: utopie

Každá sociální třída vnímá realitu podle svých zájmů

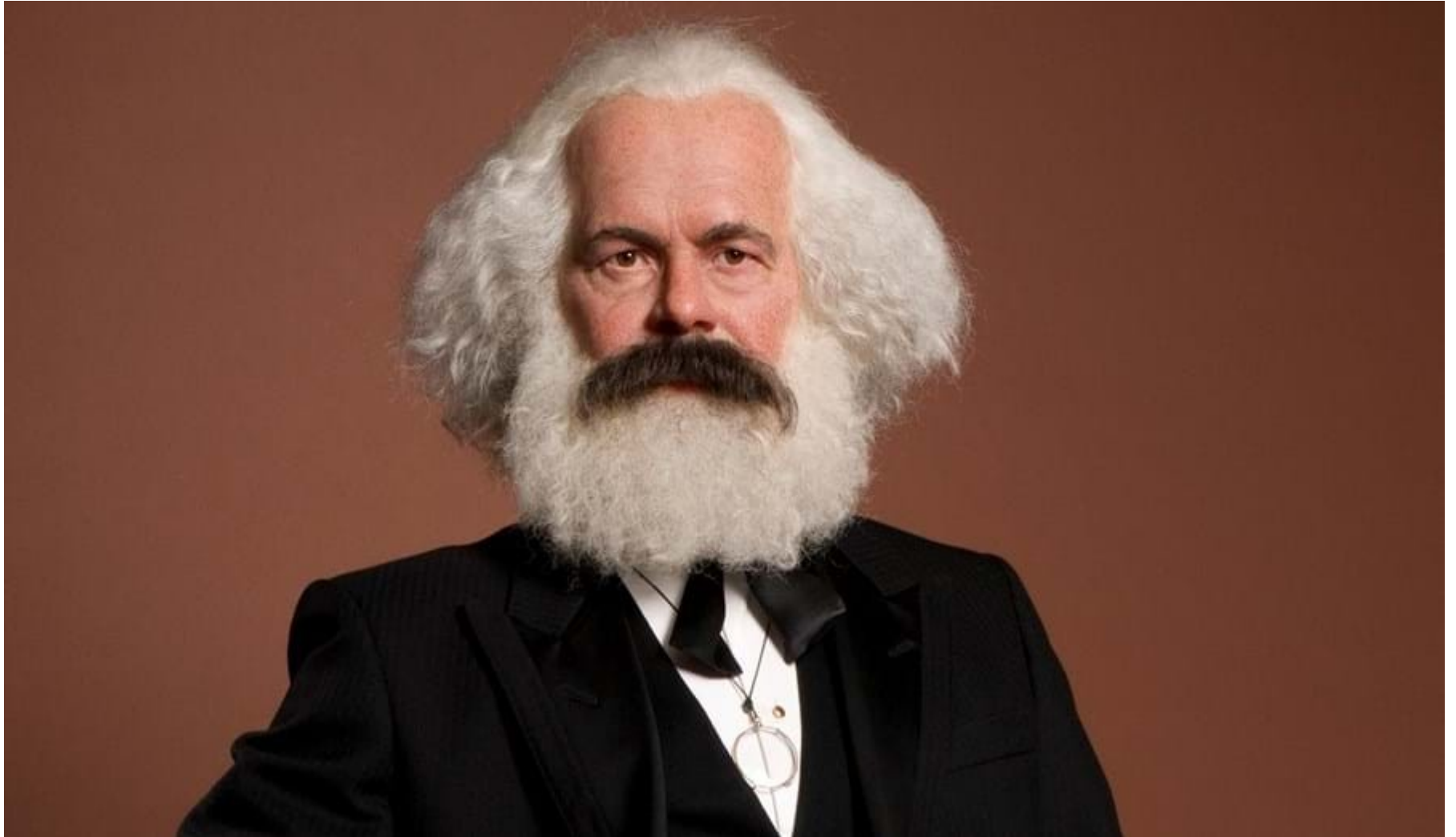
Sociologie vědění

Sociálně nezakotvená inteligence

- heterogenní sociální původ
- vysoké vzdělání

Jako jediná sociální skupina je schopna nahlédnout skutečnou pravdu

Třídní konflikt

Karl Marx

Dvě antagonistické skupiny

- Buržoazie (feudálové, otrokáři)
- Proletariát (poddaní, otroci)

- Třídně podmíněné jednání
- Ekonomické podmínky, v nichž člověk žije, formují jeho jednání
- Ekonomická základna vs. kulturní nadstavba

Karl Marx

- Buržoazie (feudálové, otrokáři)
- Proletariát (poddaní, otroci)

- Vztah mezi třídami je antagonistický
- Bohatnutí jedné znamená chudnutí druhé
- Buržoazie vykořisťuje proletariát, přivlastňuje si výsledky jeho práce

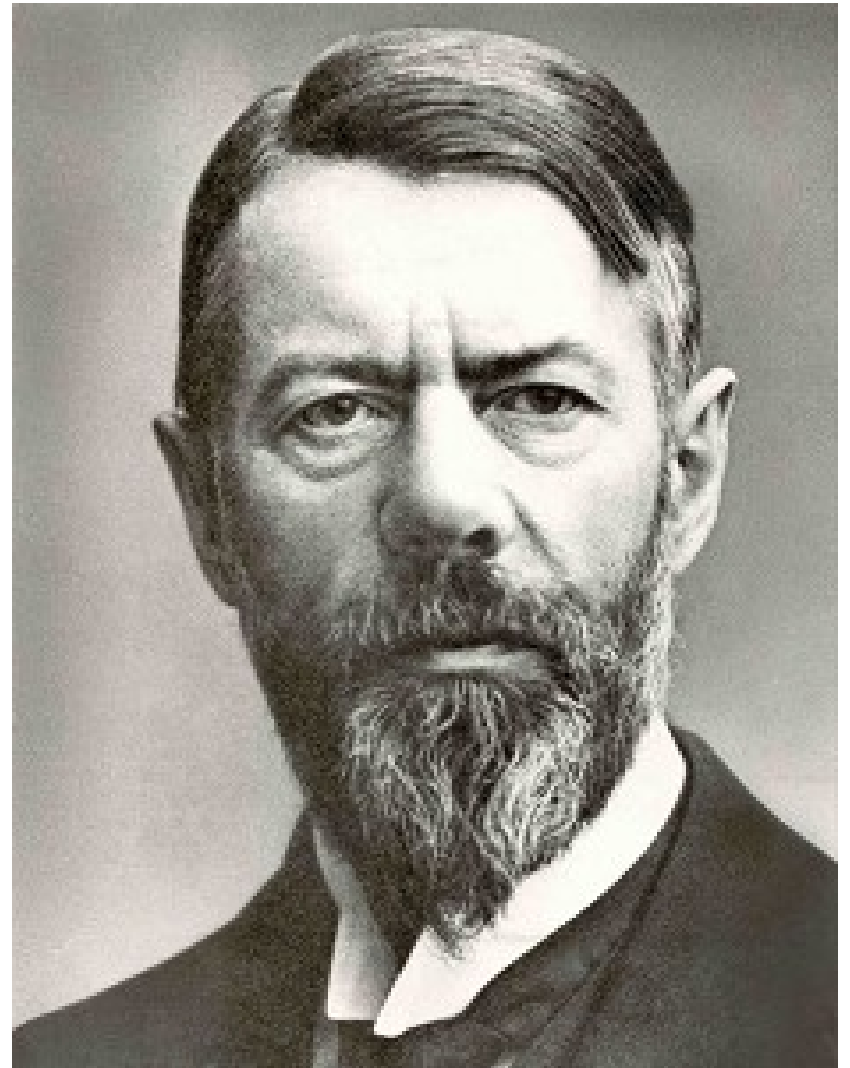
Karl Marx

- Třída o sobě
 - Třídy existují samy o sobě, jsou strukturálně vymezeny
 - Do připravených strukturálních pozic jsou v různých dobách přiřazováni různí jedinci
- Třída pro sebe
 - Jedinci v rámci třídy mají společné třídní zájmy
 - Třída si uvědomuje své třídní postavení

Moderní marxistická analýza

- Více tříd podle vztahu k výrobním prostředkům
- Strukturálně vymezené třídy
- Třídně podmíněné jednání

Třída, status, moc

Max Weber

Třídní postavení a sociální třída

Statusová skupina

Politická strana

Max Weber

Třídní postavení a sociální třída

- Podobné jednání pramení z toho, že lidé podobně reflektují své postavení na trhu práce
- Není výsledkem třídního uvědomění jako u Marxe

Statusová skupina

Politická strana

Max Weber

Třídní postavení a sociální třída

Statusová skupina

- Skupina osob, které spojuje stejné jednání, chování
- Není založena výhradně na majetku
- V praxi se často překrývají se sociálními třídami

Politická strana

Max Weber

Třídní postavení a sociální třída

Statusová skupina

Politická strana

- Zdroj politické moci

Marx

vs.

Weber

Sociální konflikt

Jednání vyplývá z třídní příslušnosti

Nerovný přístup k výrobním prostředkům

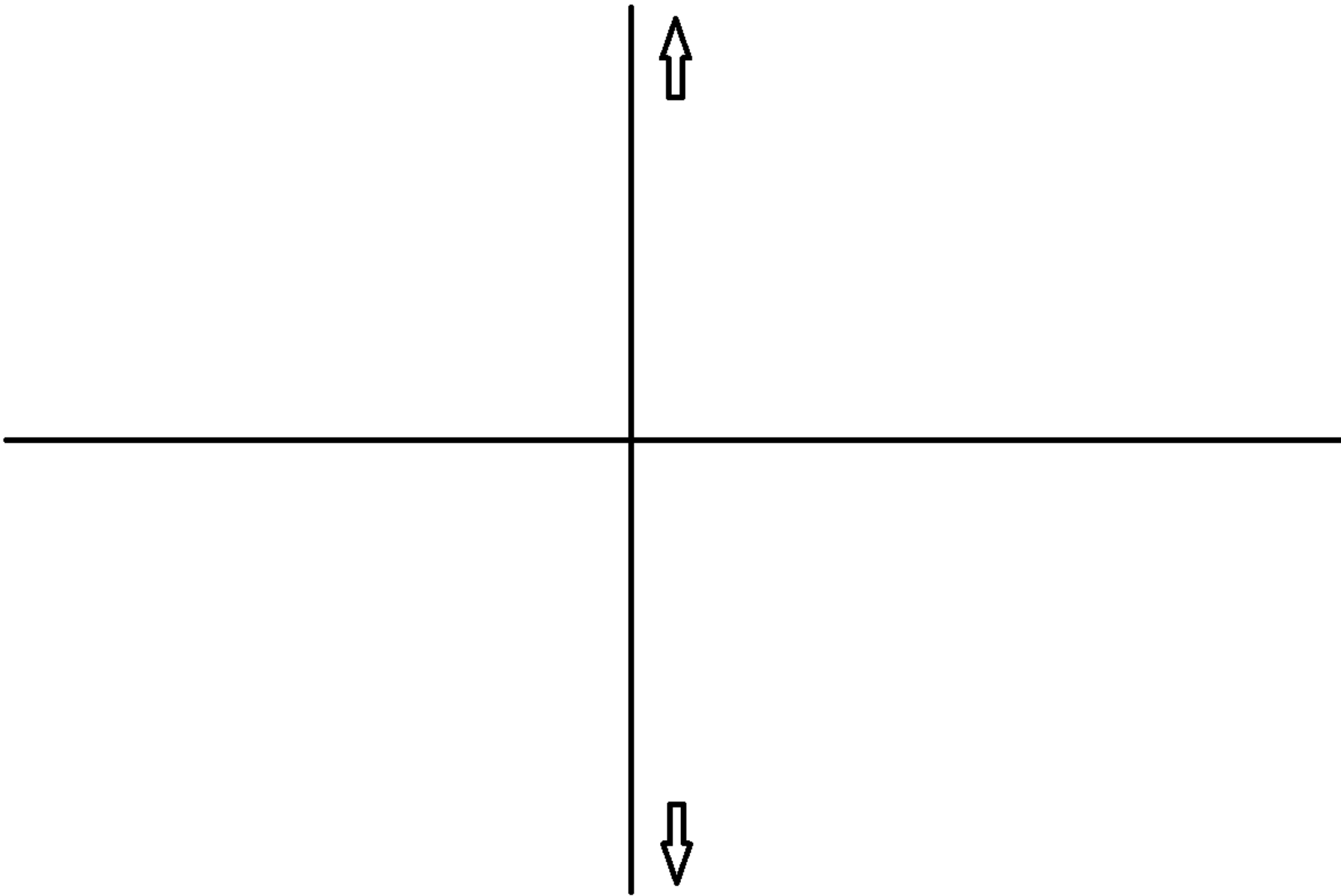
Vykořisťování

Jednání je reakcí na tržní nerovnosti

Nerovné postavení na trhu práce

Kapitál a habitus

 podnikatelé profesoři

zdravotníci úředníci

 dělníci popeláři

profesoři

podnikatelé

úředníci

zdravotníci

EK+

EK-

KK+

KK-

dělníci

popeláři

Pierre Bourdieu

Ekonomický kapitál

- Majetek
- Příjem
- „hmotné statky“

Kulturní kapitál

Habitus

Pierre Bourdieu

Ekonomický kapitál

Kulturní kapitál

- Počet knih
- Četnost návštěvy divadel
- Vzdělání
- Vlastnictví uměleckých děl

Habitus

Pierre Bourdieu

Ekonomický kapitál

Kulturní kapitál

Habitus

- Individuální (nikoliv skupinová) vlastnost
- Schopnost vnímat, ocenit, přikládat důležitost
- Vzniká dlouhodobým vlivem vnějších okolností

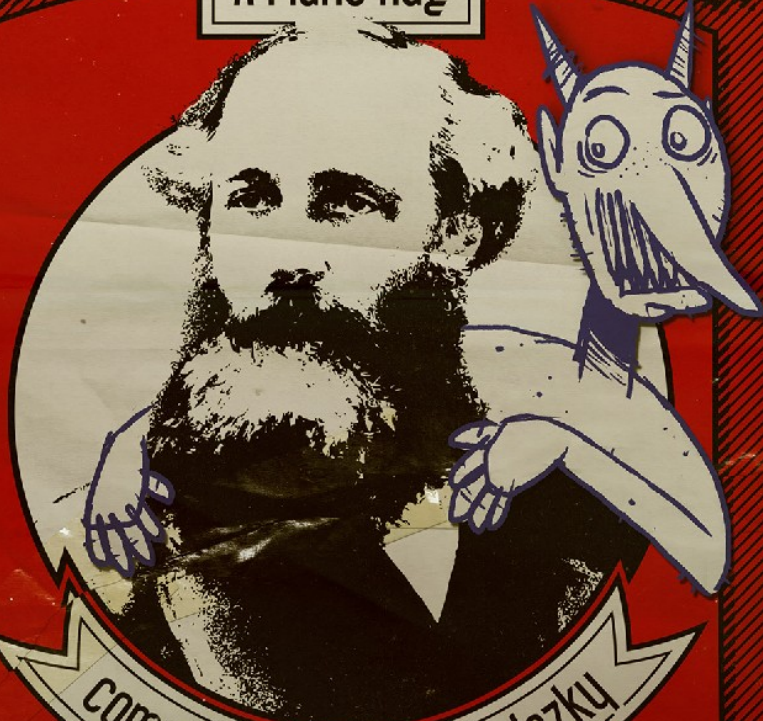
Pierre Bourdieu

Osoby, které jsou si blízké v sociálním poli:

- Mají podobný celkový kapitál
- Mají podobnou strukturu ekonomický / kulturní kapitál
- Mají podobný habitus
 - Jídlo
 - Volný čas
 - Oblékání
 - ...

Maxwell's Demon

A Piano Rag

Composed by Máté Pribelszky

Shrnutí

Karel Mannheim

- Třídně podmíněné vědění

Karl Marx

- Buržoazie vs. Proletariát

Max Weber

- Třída, Status, Politická strana

Pierre Bourdieu

- Ekonomický a kulturní kapitál, habitus